

COLUMN 71 – ACHTERUITKIJKSPIEGEL

Eindhoven - kaalslag

Asten - aangeharkt

Maarheeze - uniformiteit

Deze keer liet de inspiratie voor een column mij helemaal in de steek. De tijd ging dringen richting update, maar er kwam niks boven. Ik gaf en geef het coronatijdperk de schuld. Het werd een beetje mat allemaal. Wat was de tijd nog waard? Eigenlijk niks, want wat je vandaag niet deed of wilde doen of geen energie voor had, dat kon altijd morgen nog. Iets anders was er toch niet, ook morgen niet. Je kan geen kant uit. Dat uurtje extra avondklok zal me een worst wezen, want we zijn op die tijd nooit op straat te vinden, we hebben er -zeker nu niet- niks te zoeken omdat alles dicht is en bovendien hebben we niks met de zometijd. Daar heb je nou helemaal niks aan. Wèg gezellige avonden in de tuin met waxinelichtjes. Die kun je nu pas aansteken als het zo langzamerhand bedtijd is. Bedtijd voor ons dan. Bovendien moet je tegenwoordig maar zien dat je niet geprikt wordt door exotische muggen, die we tegenwoordig schijnen te hebben. De inheemse zijn al irritant genoeg, maar die geven alleen maar hinderlijk jeukende bulten. Geen zika of malaria of andere enge ziektes. Alsof corona niet genoeg is.

Het is natuurlijk een beetje overdreven allemaal want ik heb hobby's en leuke dingen genoeg. Maar toch. De haast was er wel zo'n beetje uit. Wat vandaag niet komt, komt morgen wel. Dan is er immers weer zo'n coronadag. Met deze geestesgesteldheid moet je wel uitkijken dat je niet belandt in een coronadepressie, dat wil ik niet. Veel begraafplaatsbezoeken afleggen waren daar een uitstekende remedie tegen, al zal de niet-funerair geïnteresseerde hier niks van begrijpen en vast het tegendeel beweren.

We hebben alle begraafplaatsen in 'ons domein' bezocht. Met ons domein bedoel ik de regio Zuidoost Brabant, de regio waar wij indertijd de regiovertegenwoordigers waren van onze (toen nog: onze) Vereniging de Terebinth. Dan is er ook weer iets afgerond, het is 'klaar'. Alles bezocht, bekeken, gelezen, commentarieerd en gefotografeerd. Af. Dan is er opeens een gat, een rustpauze met de vraag: "Wat nu?". Kortom, even leegte tussen een doel hebben en het bereiken ervan. Dus ook leegte in de inspiratie.

Rindert mag van mij meestal niks aandragen, want dan is hij zó enthousiast in ideeën ventileren dat ik hem dan altijd voorstel om zèlf maar die column te schrijven.

Maar nu was ik zo blanco dat ik zei: "Misschien breng je me wel op een idee."

En dat deed hij. Hij stelde voor eens achteruit te kijken naar het geheel van begraafplaatsen die we hadden bezocht. "Oké", zei ik, "dan is de titel: de achteruitkijkspiegel".

We keken samen even achteruit.

Hoe groot was eigenlijk 'onze regio'? Ongeveer 30 kilometer in elke richting, enkele reis. Laat dat nou precies de afstand zijn die gelijk staat aan onze blaasinhoud. Dertig kilometer heen, één of twee begraafplaatsen bezoeken. Of als het hele kleintjes of hele saaie waren, misschien wel drie. En dan met gezwinde spoed 30 kilometer retour naar huis, waarbij degene met de hoogste nood riep: "Éerst!!" En de ander dan braaf zei: "Tweeds". Voordeur open, jas uitrukken (of soms zelfs aanhouden), pleedeur openscheuren en een paard of een koe imiteren.

Vol begrip en ook met enige jaloezie moet ik zeggen, dat ik 2x op een zeer bestruikte of beboomde begraafplaats Rindert even kwijt was. Hij is de enige niet, op excursies in het verleden zag ik dat met enige regelmaat gebeuren.

Alleen hij die zonder zonde is mag vermanend zijn vinger opsteken. Ik liep wel door, want je wilt er natuurlijk eventjes niet bijhoren.

Griendtsveen : graf Toon Kortooms

Dan kon ik hem ook niet waarschuwen bij een eventuele naderende spaarzame begraafplaatsbezoeker, maar die consequentie is niet voor mij. Intussen maakte dat alles er voor mij niet beter op. Hij kon er dan weer tegen en had wel weer trek in nòg een begraafplaats, maar voor mij veranderde er natuurlijk helemaal niks. Dat zou een puntje van discussie kunnen zijn, ware het niet dat ik degene ben met de auto-sleutel en een rijbewijs. En met openbaar vervoer vanuit de Brabantse dorpen terug naar Eindhoven is geenszins een aantrekkelijk vooruitzicht. Het kost uren. En is ongezellig in je eentje. Grapje hoor.

De achteruitkijkspiegel. Wat zagen we allemaal. De Kempen, de Peel, alle dorpen en gaten van Zuidoost Brabant want de enige stad (nou ja, wat heet) is Eindhoven. Soms lagen ze niet ver uiteen of zonder overgang aan elkaar geplakt, soms wat verder uit elkaar. We reden over smalle weggetjes, soms van zand met gaten, soms van gevaarlijke bol liggende gladde kinderkopjes met bomen aan weerszijden en haast een single track road. Daar zag je ook bomen waar op autohoogte geen schors meer op zat en af en toe een bermmonumentje. We reden daar ook met regen en zelfs over een licht bevroren wegdek. We zagen hoeveel ruimte er is, dat wil zeggen, onbebouwd zonder woningen. Schitterende landschappen. Fraaie bomenlanen, weliswaar in winterse kaalheid. Prachtig verbouwde boerderijen die als zodanig geen dienst meer deden. Joekels van kerken in kleine dorpjes. Onbegrijpelijk dat men in de katholieke kerk ooit heeft gedacht, dat God dit wel nuttig en nodig zou vinden. Als je het mij vraagt, dan ben ik daar toch niet zo zeker van. Dat geld had beter besteed kunnen worden.

Bijna overal waren de dorpen uitgestorven. We hoopten wel dat dit niet letterlijk was, hoewel hier en daar corona fel had toegeslagen. Er waren een paar plaatsjes waar we echt de enige levende wezens waren. Op straat dan, denk ik. En heel vaak ook op de begraafplaatsen.

Een enkele keer is het ons gebeurd dat die Tuthola van een GPS ons verkeerd had begrepen en ons de grens met Limburg over joeg. Dus daar zijn we ook nog geweest. Dan moet je zo'n rotweg weer in omgekeerde richting terug.

Griendtsveen -buiten onze regio- is zo verschrikkelijk mooi, daar zijn geen woorden voor. Geen wonder dat Toon Kortooms daar wilde zijn en als hij daar niet was, met spoed weer wilde terugkeren. We hebben zijn graf bezocht en in zijn betrekkelijke eenvoud maakte het wel indruk. Op zijn graf staat een kolom met een vier kanten een tekst. Om Griendtsveen te bereiken moet je wel kilometers langs de uitgegraven turfkanalen met hun donkere bijna zwarte water rijden, dat is wat minder. Zeker als 'auto te water' je niet aanstaat. Glad smal wegdek, nauwelijks tot geen afscheiding tussen weg en water. Tegenliggers. Fietsers. Wandelaars. Koffie-to-go. Ook niet aantrekkelijk als de blaas al bijna aan zijn maximum zit en de plee daar zeer waarschijnlijk niet echt coronaproof is. Blijft staan dat het er wonderschoon is. Van de weeromstuit ben ik opnieuw Toon Kortooms' 'Mijn kinderen eten turf' aan het lezen. Kostelijk.

Ik zei het al, op begraafplaatsen kom je weinig of geen mensen tegen. Af en toe begrepen we dat wel, ze waren dan zo verschrikkelijk oninteressant, saai en eentonig, dat je daar nog niet dood gevonden wilt worden. In het door corona hard getroffen dorp Handel kwamen we een oudere dame tegen met haar fietske. Omdat we eigenlijk geen recente graven zagen, vroegen we haar -op afstand- of dat klopte, al die coronadoden. Het klopte, maar "ze worre allemaal gecremeerd, want da is goeiekoper", zei ze. Ze vond dat maar niks. En die online uitvaarten ook niet. "Ge kant dan nie echt rouwe en afscheid neme en het verwerke" zei ze. "Bovendien", voegde ze er nog aan toe, "ging dan altijd halverwege de voordeurbel, en dan hadde er al helemóál niks meer an".

Deurne - St. Willibrordus : een plaatje

Aarle-Rixtel-O.L.V. Presentatie: veel variatie

Eindhoven - St. Martinus : oude glorie

Toch moeten er wel geregeld mensen op bezoek komen, want heel veel plekken waren aangeharkt. Dan aarzelden we er onze verse voetstappen op te zetten. Dat deden we natuurlijk toch als er een aantrekkelijk graf te zien was. En voor Rindert was dat deze hele expeditieperiode het geval als hij een houten grafmonument zag. Al was het maar een armetierig houten kruisje. Hout moest hij hebben. Hout, hout en nog eens hout. Hij wilde alle houten grafmonumenten in 'onze regio' geteld hebben. Al waren het gewone houten kruisen of zelfs tijdelijke houten kruisen. Dus gingen al die houten kruisen op de foto, want dat is makkelijker tellen. Thuis. Die enkele keer dat hij ze op de begraafplaats telde, was hij halverwege de tel kwijt en moest het opnieuw. Helaas regende het toen ook nog. Daarom zit hij nu met 573 foto's van bijna allemaal dezelfde kruisen, maar hij heeft ook nog een paar andere houten monumenten, die wel interessant zijn. Dat is -voor nu- dus ook het precieze aantal houten grafmonumenten in onze regio: 573 stuks. Maar ach, ieder heeft recht op zijn eigen gekheid. En we hadden een doel en dat was het belangrijkste, we kwamen er een groot deel van de lockdownwinterperiode mee door. Gelukkig is de tijd voorbij dat we ze moesten laten afdrucken, leve de digitale foto's.

We zagen ook onverwachte juweeltjes van begraafplaatsen, waar creatieve en kunstzinnige monumenten waren te zien, weliswaar zo ongeveer met de voorgeschreven ideale vrouwelijke maten: jawel, 60 x 90, alleen die andere 60 ontbreekt.

Wat ons ook opviel was dat begraafplaatsbezoek voor heel veel mensen zeer kort duurde. Het is waar dat mensen de voorkeur geven aan een "plek om naar terug te keren" om de overleden dierbare te gedenken. Maar dat bezoek duurde meestal maar een oogwenk. Men liep erheen, stond erbij, keek ernaar, draaide om en ging weer. Een enkeling was een poosje in de weer met een emmertje water, een andere wisselde oude bloemen om voor verse, maar dat was het dan wel. Eerlijk gezegd weet ik ook niet wat je er anders zou moeten doen. Een halfuur in de kou staan blauwbekken brengt je ook geen heil. Toch hadden we ons dat niet zo gerealiseerd. Dat een plek om naar terug te keren inhoudt dat je erheen loopt, stilstaat, omdraait en weer weg bent. Kwestie van nog geen paar minuten.

Al in een eerdere column maakte ik gewag van de kaalslag door het ruimen van alle 'opstal' van niet meer betaalde grafrechten. Dan was het wel heel erg leeg. Min of meer beter, in ieder geval voor het gezicht, waren de begraafplaatsen die de oude graven pas ruimden als er zich een nieuwe gegadigde meldde. Dan nog zie je dat het oude funeraire erfgoed verdwijnt en plaatsmaakt voor het nieuwe erfgoed dat het behouden niet echt waard zal blijken te zijn, maar het ziet er dan in ieder geval niet uit als een geplukte kip.

Er duiken veel gebruikte nieuwe materialen op. Was het vroeger steen, gietijzer en beton, nu zie je naast de prefab-kinderarbeid-granieten-glimmertjes, glas, roestvrij staal en cortenstaal opduiken. Glas is hierbij het minst interessant. Je ziet meestal weinig van het monument zelf en kijkt er dwars doorheen naar het monument op de volgende rij.

Achteruitkijkend was het al met al een interessante periode, het hielp ons door de coronawinter, gaf ons de broodnodige beweging en buitenlucht, het gaf ons een doel en was leerzaam in funerair opzicht.

We hebben de eerste vaccinatieprik net gehad (Pfizer) en de zomer komt eraan, dus nu kijken we weer vooruit. Wat zullen we nou weer eens gaan verzinnen.